

22002A0731(01)

L 201/50

EUROPOS BENDRIJŲ OFICIALUSIS LEIDINYS

2002 7 31

A PRIEDAS

BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS KONVENCIJOS KARTACHENOS BIOSAUGOS PROTOKOLAS

Šio Protokolo Šalys,

būdamos Biologinės įvairovės konvencijos, toliau vadinamos Konvencija, Šalimis,

remdamosi Konvencijos 19 straipsnio 3 ir 4 dalimis, 8 straipsnio g punktu ir 17 straipsniu,

taip pat remdamosi 1995 m. lapkričio 17 d. Konvencijos Šalių pasitarimo sprendimu II/5, kuriame numatyta parengti Biosaugos protokolą, ypatingą dėmesį skiriant visų gyvų pakitusių organizmų, atsiradusių taikant šiuolaikinę biotechnologiją ir galinčių daryti neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydziam jos naudojimui, judėjimui per sieną, visų pirma, parengiant svarstyti tinkamą išankstinio pagrįsto sutikimo tvarką,

dar kartą patvirtindamos apsaugos priemones, nurodytas Rio de Žaneiro Aplinkos ir plėtros deklaracijos 15 principu, žinodamos, kaip greitai plinta šiuolaikinė biotechnologija ir kad didėja visuomenės susirūpinimas galimu neigiamu poveikiu biologinei įvairovei, taip pat atsižvelgdamos ir į pavojų žmogaus sveikatai,

pripažindamos, kad šiuolaikinė biotechnologija, jeigu ji plėtojama ir taikoma laikantis tinkamų aplinkos apsaugos ir žmogaus sveikatos apsaugos priemonių, suteikia dideles galimybes žmonių gerovei kelti,

pripažindamos ir itin didelę kilmės ir genetinės įvairovės centrų svarbą žmonijai,

atsižvelgdamos į ribotas daugelio šalių, visų pirma besivystančių šalių, galimybes įveikti su gyvais pakitusiais organizmais susijusio žinomo ir galimo pavojaus rūšį ir mastą,

pripažindamos, kad, siekiant tolydzios plėtros, prekybos ir aplinkos apsaugos sutartys turėtų abipusiškai papildyti viena kitą,

pabrėždamos, kad šis Protokolas nekeičia Šalies teisių ir įsipareigojimų, numatytų esamuose tarptautiniuose susitarimuose,

suprasdamos, kad pirmiau pateikta išangine dalimi nesiekama padaryti šį Protokolą priklausomu nuo kitų tarptautinių susitarimų,

susitarė:

*1 straipsnis***Tikslas**

Laikantis atsargumo priemonių, išdėstytų Rio de Žaneiro Aplinkos ir plėtros deklaracijos 15 principu, šiuo Protokolu siekiama užtikrinti gyvų pakitusių organizmų, atsirandančių taikant šiuolaikinę biotechnologiją ir galinčių daryti neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydziam jos naudojimui, pakankamą apsaugos lygį, kai jie saugiai perkeliama, perdirbami ir naudojami, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai bei visų pirma ypatingą dėmesį skiriant jų judėjimui per sieną.

*2 straipsnis***Bendrosios nuostatos**

1. Kiekviena Šalis imasi būtinų ir tinkamų teisinių, administracinių ir kitų priemonių šiame Protokole numatytiems įsipareigojimams įgyvendinti.

2. Šalys užtikrina, kad visų gyvų pakitusių organizmų išvedimas, pagaminimas, gabenimas, naudojimas, perdavimas ir išleidimas

vyktų taip, kad būtų užkirstas kelias arba sumažintas pavojus biologinei įvairovei, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai.

3. Nė viena šio Protokolo nuostata nedaro įtakos valstybių suverenitetui teritorinių vandenų atžvilgiu, nustatytam pagal tarptautinę teisę, ir valstybių suverenioms teisėms bei jurisdikcijai jų išskirtinėse ekonominėse zonose ir kontinentiniuose šelfuose, nustatytoms pagal tarptautinę teisę, bei visų valstybių laivams ir lėktuvams naudotis savo navigacinėmis teisėmis ir laisvėmis, numatytomis tarptautinėje teisėje bei įtvirtintomis atitinkamuose tarptautiniuose dokumentuose.

4. Nė viena šio Protokolo nuostata neriboja Šalies teisės imtis priemones, kuri suteiktų didesnę biologinės įvairovės apsaugą ir jos tolydų naudojimą, negu numatyta šiame Protokole, jeigu tokia priemonė atitinka šio Protokolo tikslą, jo nuostatas ir kitus šios Šalies įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę.

5. Šalys skatinamos, prireikus, atsižvelgti į patirtį, dokumentus ir darbą, atliktą tarptautiniuose forumuose, kurių kompetencijai priklauso pavojaus žmogaus sveikatai sritis.

3 straipsnis

Vartojamos sąvokos

Šiame Protokole:

- a) „Šalių konferencija“ - tai Konvencijos Šalių pasitarimas;
- b) „naudojimas uždromis sąlygomis“ - tai įrangoje, įrenginyje ar kitoje fiziniame struktūroje atliekamas darbas su gyvais pakitusiais organizmais, kurie kontroliuojami konkrečiomis priemonėmis, veiksmingai ribojančiomis jų sąlytį su išorės aplinka ir poveikį jai;
- c) „išvežimas“ - tai tikslinis judėjimas per sieną iš vienos Šalies į kitą;
- d) „eksportuotojas“ - tai juridinis arba fizinis asmuo, priklausantis Šalies, iš kurios išvežama, jurisdikcijai ir tvarkantis gyvų pakitusių organizmų išvežimą;
- e) „įvežimas“ - tai tikslinis judėjimas per sieną į vieną Šalį iš kitos;
- f) „importuotojas“ - tai juridinis arba fizinis asmuo, priklausantis Šalies, į kurią įvežama, jurisdikcijai ir tvarkantis gyvų pakitusių organizmų įvežimą;
- g) „gyvas pakitęs organizmas“ - tai bet kuris gyvas organizmas, turintis naują genetinę medžiagos derinį, gautą taikant šiuolaikinę biotechnologiją;
- h) „gyvas organizmas“ - tai biologinis darinys, galintis perduoti ar atkurti genetinę medžiagą, įskaitant sterilius organizmus, virusus ir viroidus;
- i) „šiuolaikinė biotechnologija“ - tai:
  - a. *in vitro* nukleino rūgščių metodai, įskaitant rekombinacinės dezoksiribonukleino rūgšties (DNA) naudojimą, taip pat tiesioginę nukleino rūgšties injekciją į ląsteles ar organoidus, arba
  - b. skirtingo taksonominio statuso organizmų ląstelių susijungimo metodų, kuriais įveikiamos gamtinės, fiziologinės, dauginimosi ar rekombinacijos kliūtys, taikymas, bet tai nėra tradiciniai dauginimosi ir atrankos metodai;
- j) „regioninė ekonominės integracijos organizacija“ - tai tam tikro regiono suverenių valstybių įsteigta organizacija, kuriai jos valstybės narės perdavė įgaliojimus šio Protokolo reguliuojamiems klausimams spręsti, ir kuri vidaus tvarka buvo deramai įgaliota pasirašyti, ratifikuoti, priimti, patvirtinti Protokolą arba prisijungti prie jo;
- k) „judėjimas per sieną“ - tai gyvų pakitusių organizmų judėjimas iš vienos Šalies į kitą, išskyrus 17 ir 24 straipsniuose numatytą judėjimą per sieną, kuris aprėpia ir judėjimą tarp Šalių, kurios nėra Šalys.

4 straipsnis

Taikymo sritis

Šis Protokolas taikomas visų gyvų pakitusių organizmų, kurie gali daryti neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, judėjimui per sieną, tranzitui, gamybai ir naudojimui.

5 straipsnis

Vaistiniai preparatai

Nepaisant 4 straipsnio nuostatų ir nepažeidžiant Šalies teisės vertinti pavojų, susijusį su visais gyvais pakitusiais organizmais, kol bus priimtas sprendimas dėl įvežimo, šis Protokolas netaikomas gyvų pakitusių organizmų, kurie yra žmonėms skirti vaistiniai preparatai, reguliuojami kitų tarptautinių susitarimų arba organizacijų, judėjimui per sieną.

6 straipsnis

Gabenimas per šalies teritoriją ir naudojimas uždromis sąlygomis

1. Nepaisant 4 straipsnio nuostatų ir nepažeidžiant Šalies, per kurią gabenama, teisės reguliuoti gyvų pakitusių organizmų gabenimo per jos teritoriją ir 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka teikti Biosaugos informacijos centrui bet kurį tos Šalies sprendimą dėl konkrečių gyvų pakitusių organizmų gabenimo per jos teritoriją, šio Protokolo nuostatos, reguliuojančios išankstinio pagrįsto sutikimo tvarką, netaikomos tranzitu per Šalies teritoriją gabanamiems gyviems pakitusiems organizmams.

2. Nepaisant 4 straipsnio nuostatų ir nepažeidžiant Šalies teisės vertinti visų gyvų pakitusių organizmų keliamą pavojų, kol bus priimti sprendimai dėl įvežimo, ir nustatyti naudojimo uždromis sąlygomis normas, priklausančias jos jurisdikcijai, šio Protokolo nuostatos, reguliuojančios išankstinio pagrįsto sutikimo tvarką, netaikomos judėjimui per sieną tų gyvų pakitusių organizmų, kurie skirti naudoti uždromis sąlygomis pagal Šalies, į kurią įvežama, normas.

7 straipsnis

Išankstinio pagrįsto sutikimo tvarkos taikymas

1. Remiantis 5 ir 6 straipsnių nuostatomis, 8–10 ir 12 straipsniuose nustatyta išankstinio pagrįsto sutikimo tvarka taikoma iki pirmojo tikslinio gyvų pakitusių organizmų judėjimo per sieną išleidžiant juos Šalies, į kurią įvežama, aplinkoje.

2. „Tikslinis išleidimas į aplinką“, minimas šio straipsnio 1 dalyje, netaikomas gyviems pakitusiems organizmams, kurie yra tiesiogiai skirti maistui, pašarui arba perdirbimui.

3. 11 straipsnio nuostatos taikomos iki pirmojo gyvų pakitusių organizmų, tiesiogiai skirtų maistui, pašarui arba perdirbimui, judėjimo per sieną.

4. Išankstinio pagrįsto sutikimo tvarka netaikoma tiksliniam judėjimui per sieną tų gyvų pakitusių organizmų, kurie Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, sprendimu buvo pripažinti nedarantys neigiamo poveikio biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam jos naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai.

8 straipsnis

Pranešimas

1. Šalis, iš kurios išvežama, praneša eksportuotojui arba reikalauja jo užtikrinti, kad raštu būtų pranešta Šalies, į kurią įvežama, kompetentingai valstybinei institucijai iki gyvo pakitusio organizmo, kuriam taikomos 7 straipsnio 1 dalies nuostatos, tikslinio judėjimo per sieną. Pranešime turi būti pateikta bent jau ta informacija, kuri nurodyta šio Protokolo 1 priede.

2. Šalis, iš kurios išvežama, užtikrina, kad yra nustatytas teisinis eksportuotojo pateiktos informacijos tikslumo reikalavimas.

9 straipsnis

Gauto pranešimo patvirtinimas

1. Šalis, į kurią įvežama, gavusi pranešimą, raštu tai patvirtina pranešimo siuntėjui per devyniasdešimt dienų nuo pranešimo gavimo dienos.

2. Patvirtinime nurodoma:

- a) pranešimo gavimo diena;
- b) ar pranešime, *prima facie*, yra pateikta 8 straipsnyje nurodyta informacija;
- c) ar galima imtis kitų priemonių remiantis Šalies, į kurią įvežama, nacionalinėmis teisės normomis arba 10 straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalies c punkte minimos nacionalinės teisės normos turi atitikti šio Protokolo nuostatas.

4. Jeigu Šalis, į kurią įvežama, nepatvirtina, kad gavo pranešimą, tai dar nereiškia, kad ji pritaria tiksliniam judėjimui per sieną.

10 straipsnis

Sprendimų priėmimo tvarka

1. Šalies, į kurią įvežama, priimti sprendimai atitinka 15 straipsnio nuostatas.

2. Šalis, į kurią įvežama, per 9 straipsnyje minimą laiką raštu praneša pranešimo siuntėjui, ar tikslinis judėjimas per sieną gali būti pradėtas:

- a) tik tada, kai Šalis, į kurią įvežama, raštu duos savo sutikimą; arba
- b) praėjus ne mažiau kaip devyniasdešimčiai dienų, vėliau nesiunčiant raštiško sutikimo.

3. Per du šimtus septyniasdešimt dienų po to, kai buvo gautas pranešimas, Šalis, į kurią įvežama, raštu praneša siuntėjui ir Bio-saugos informacijos centrui sprendimą, minėtą šio straipsnio 2 dalies a punkte, kuriame:

- a) leidžiama įvežti tam tikromis sąlygomis arba nenustačius jokių sąlygų, ir nurodant, kaip sprendimas bus taikomas vėliau įvežamam tam pačiam gyvam pakitusiam organizmui;
- b) draudžiama įvežti;
- c) prašoma pateikti tam tikrą papildomą informaciją pagal nacionalines teisės normas arba I priedo nuostatas; nustatant terminą, per kurį Šalis, į kurią įvežama, turi atsakyti, neįskaitant laiko, kol ji laukia tam tikros papildomos informacijos; arba
- d) pranešimo siuntėjas informuojamas, kad šioje dalyje nustatytas terminas pratęsiamas apibrėžtam laikotarpiui.

4. Išskyrus tą atvejį, kai sutikimas yra besąlyginis, šio straipsnio 3 dalyje minimame sprendime nurodomos priežastys, kuriomis jame remiamasi.

5. Šaliai, į kurią įvežama, nepranešus apie savo sprendimą per du šimtus septyniasdešimt dienų po to, kai buvo gautas pranešimas, dar nereiškia, kad ji pritaria tiksliniam judėjimui per sieną.

6. Neginčijamų mokslinių faktų dėl nepakankamos tam tikros mokslinės informacijos ir žinių apie gyvo pakitusio organizmo galimo neigiamo poveikio mastą biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui Šalyje, į kurią įvežama, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, stoka netrukdo tai Šaliai prireikus priimti sprendimą dėl 3 dalyje minimo gyvo pakitusio organizmo įvežimo, vengiant ar minimaliai sumažinant galimą neigiamą poveikį.

7. Šalių konferencija, prilygstanti Šalių pasitarimui, pirmajame posėdyje nustato tam tikras procedūras ir tvarką, palengvinančią Šalims, į kurias įvežama, priimti sprendimus.

11 straipsnis

Tvarka, nustatyta gyviems pakitusiems organizmams, kurie tiesiogiai skirti maistui, pašarui arba perdirbimui

1. Šalis, priimanti galutinį sprendimą dėl galinčio judėti per sieną ir tiesiogiai skirto maistui, pašarui ar perdirbimui gyvo pakitusio organizmo naudojimo savo teritorijoje, įskaitant ir jo pateikimą į rinką, per penkiolika dienų nuo šio sprendimo priėmimo praneša apie tai Šalims per Biosaugos informacijos centrui. Šioje informacijoje turi būti pateikti bent tie duomenys, kurie nurodyti II priede. Šalis pateikia raštišką informacijos kopiją kiekvienos Šalies nacionaliniam koordinaciniam centrui, kuris iš anksto informuoja sekretoriatą apie tai, kad jis neturi galimybės kreiptis į Biosaugos informacijos centrą. Šios nuostatos netaikomos sprendimams dėl bandymų lauko sąlygomis.

2. Šalis, priimanti sprendimą šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, užtikrina, kad yra nustatytas teisinis reikalavimas dėl pareiškėjo pateiktos informacijos tikslumo.

3. Bet kuri Šalis gali paprašyti II priedo b punkte nurodytos institucijos pateikti papildomą informaciją.

4. Šalis gali priimti sprendimą dėl gyvų pakitusių organizmų, skirtų tiesiogiai maistui, pašarui arba perdirbimui, įvežimo remdamasi nacionalinėmis teisės normomis, atitinkančiomis šio Protokolo tikslą.

5. Kiekviena Šalis Biosaugos informacijos centrui pateikia savo nacionalinių įstatymų, kitų teisės aktų ir rekomendacijų, reguliuojančių gyvų pakitusių organizmų, skirtų tiesiogiai maistui, pašarui arba perdirbimui, įvežimą, kopijas.

6. Besivystanti valstybė, kuri yra šio Protokolo Šalis, arba pereinamojo laikotarpio ūkio valstybė, kuri yra Šalis, neturinti šio straipsnio 4 dalyje minimų nacionalinės teisės normų, vykdydama savo vidaus jurisdikciją, gali per Biosaugos informacijos centrą pranešti, kad jos sprendimas iki gyvo pakitusio organizmo, skirto tiesiogiai maistui, pašarui arba perdirbimui, pirmojo įvežimo, apie kurį informacija buvo pateikta pagal 1 dalies nuostatas, bus priimtas po to, kai:

- a) bus įvertintas pavojus III priede nustatyta tvarka; ir
- b) sprendimas priimtas per numatytą terminą, kuris ne ilgesnis kaip du šimtai septyniasdešimt dienų.

7. Šaliai nepranešus apie savo sprendimą šio straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka, dar nereiškia, kad Šalis sutiko arba atsisakė įvežti gyvų pakitusių organizmą, skirtą tiesiogiai maistui, pašarui arba perdirbimui, jeigu Šalis nenurodo kitaip.

8. Neginčijamų mokslinių faktų dėl nepakankamos tam tikros mokslinės informacijos ir žinių apie gyvo pakitusio organizmo galimo neigiamo poveikio mastą biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydziam naudojimui Šalyje į kurią įvežama, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, stoka netrukdo tai Šaliai prireikus priimti sprendimą dėl 3 dalyje minimo gyvo pakitusio organizmo, skirto tiesiogiai maistui, pašarui arba perdirbimui, įvežimo, vengiant ar minimaliai sumažinant galimą neigiamą poveikį.

9. Šalis gali nurodyti savo finansinės ir techninės pagalbos bei pajėgumo plėtojimo poreikius, susijusius su gyvais pakitusiaisiais organizmais, skirtais tiesiogiai maistui, pašarui arba perdirbimui. Šalys bendradarbiauja, kad šie poreikiai būtų patenkinti 22 ir 28 straipsniuose nustatyta tvarka.

12 straipsnis

Sprendimų peržiūrėjimas

1. Šalis, į kurią įvežama, atsižvelgusi į naują mokslinę informaciją apie galimą neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydziam jos naudojimui bei į pavojų žmogaus sveikatai, bet kuriuo metu gali peržiūrėti ir pakeisti sprendimą dėl tikslinio judėjimo per sieną. Tokiu atveju Šalis per trisdešimt dienų informuoja bet kurią pranešimo siuntėją, kuris anksčiau buvo pranešęs apie tokiam sprendime minimo gyvo pakitusio organizmo judėjimą, ir Biosaugos informacijos centrą, motyvuodama tokį sprendimą.

2. Šalis, iš kurios išvežama, arba pranešimo siuntėjas gali prašyti Šalies, į kurią įvežama, peržiūrėti sprendimą, kurį ji priėmė pagal 10 straipsnio nuostatas, jeigu Šalis, iš kurios išvežama, arba pranešimo siuntėjas mano, kad:

- a) pasikeitė aplinkybės, kurios gali daryti įtaką pavojaus vertinimo rezultatams, kuriais buvo remiamasi priimant sprendimą; arba
- b) atsirado papildomos tam tikros mokslinės ar techninės informacijos.

3. Šalis, į kurią įvežama, raštu atsako į tokį prašymą per devyniasdešimt dienų ir motyvuoja savo sprendimą.

4. Šalis, į kurią įvežama, savo nuožiūra gali reikalauti įvertinti vėliau įvežamų siuntų keliamą pavojų.

13 straipsnis

Supaprastinta tvarka

1. Šalis, į kurią įvežama, jeigu buvo imtasi tinkamų priemonių saugiam gyvų pakitusių organizmų judėjimui per sieną užtikrinti,

pagal šio Protokolo tikslą gali iš anksto nurodyti Biosaugos informacijos centrui:

- a) atvejus, kuriais tikslinis judėjimas per sieną į jos teritoriją gali vykti tuo pačiu metu, kai Šalis, į kurią įvežama, informuojama apie judėjimą; ir
  - b) atvejus, kai įvežamiems į jos teritoriją gyviems pakitusiems organizmams netaikoma išankstinio pagrįsto sutikimo tvarka.
- Pranešimai, numatyti šio straipsnio 1 dalies a punkte, gali būti taikomi vėliau panašiam judėjimui į tos pačios Šalies teritoriją.

2. Informacija apie tikslinį judėjimą per sieną, kuri turi būti pateikta šio straipsnio 1 dalies a punkte minimuose pranešimuose, yra duomenys, nurodyti I priedo nuostatose.

14 straipsnis

Dvišalės, regioninės ir daugiašalės sutartys ir susitarimai

1. Šalys gali sudaryti dvišales, regionines ir daugiašales sutartis bei susitarimus dėl gyvų pakitusių organizmų tikslinio judėjimo per sieną, kurie atitinka šio Protokolo tikslą, jeigu sudarius tokias sutartis ir susitarimus apsauga netampa mažesnė už tą, kuri numatyta Protokole.
2. Šalys informuoja viena kitą per Biosaugos informacijos centrą apie visas tokias dvišales, regionines ir daugiašales sutartis ir susitarimus, sudarytus iki arba įsigaliojus šiam Protokolui.
3. Šio Protokolo nuostatos nedaro įtakos tiksliniam judėjimui per sieną, kuris vyksta pagal tokias sutartis ir susitarimus bei tarp tokių sutarčių ar susitarimų šalių.
4. Bet kuri Šalis gali nutarti, kad jos nacionaliniai teisės aktai taikomi konkrečioms įvežamoms į jos teritoriją siuntoms, ir pranešti Biosaugos informacijos centrui savo sprendimą.

15 straipsnis

Pavojaus vertinimas

1. Pavojaus vertinimas pagal šio Protokolo nuostatas atliekamas mokslškai pagrįstu būdu remiantis III priedo nuostatomis ir atsižvelgiant į pripažintus pavojaus vertinimo metodus. Toks pavojaus vertinimas turi remtis bent jau informacija, kuri buvo pateikta pagal 8 straipsnio nuostatas, ir kitais moksliniais įrodymais, kad būtų galima nustatyti ir įvertinti gyvų pakitusių organizmų galimą neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam jos naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai.
2. Šalis, į kurią įvežama, užtikrina, kad pavojus vertinamas tam, jog sprendimai būtų priimami 10 straipsnyje nustatyta tvarka. Ji gali reikalauti, kad eksportuotojas įvertintų pavojų.

3. Pavojaus vertinimo išlaidas padengia pranešimo siuntėjas, jeigu to reikalauja Šalis, į kurią įvežama.

16 straipsnis

Pavojaus valdymas

1. Šalys, atsižvelgdamos į Konvencijos 8 straipsnio g punktą, nustato ir taiko tinkamą tvarką, priemones ir strategiją pavojui reguliuoti, valdyti ir kontroliuoti, nustatytą šio Protokolo pavojaus valdymo nuostatose, kurios reglamentuoja gyvų pakitusių organizmų naudojimą, perdirbimą ir judėjimą per sieną.
2. Priemonės, parengtos remiantis pavojaus vertinimo rezultatais, taikomos tiek, kiek būtina, kad būtų išvengta gyvų pakitusių organizmų neigiamo poveikio biologinės įvairovės išsaugojimui ir jos tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, Šalies, į kurią įvežama, teritorijoje.
3. Kiekviena Šalis imasi tinkamų priemonių, kad būtų išvengta netikslinio gyvų pakitusių organizmų judėjimo per sieną, įskaitant priemones, reikalingas pavojui įvertinti prieš pirmąjį gyvo pakitusio organizmo išleidimą.
4. Nepažeidžiant šio straipsnio 2 dalies nuostatų, kiekviena Šalis stengiasi užtikrinti, kad bet kuris įvežtas ar jos teritorijoje išvestas gyvas pakitęs organizmas būtų tam tikrą laiką, atitinkantį jo gyvenimo ciklą arba atsiradimo laiką, stebimas prieš pradėdam nau-doti jį numatytam tikslui.
5. Šalys bendradarbiauja, siekdamos:
  - a) nustatyti, kokie gyvi pakitę organizmai ar konkretūs gyvų pakitusių organizmų požymiai gali daryti neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai; ir
  - b) imasi priemonių, kad būtų atitinkamai elgiamasi su tokiais gyvais pakitusiais organizmais arba konkrečiais jų požymiais.

17 straipsnis

Netikslinis judėjimas per sieną ir ypatingos priemonės

1. Kiekviena Šalis imasi tinkamų priemonių pranešti valstybėms, kurioms buvo padarytas arba gali būti padarytas neigiamas poveikis, Biosaugos informacijos centrui, o prireikus ir tam tikroms tarptautinėms organizacijoms, kai sužino, kad jai priklausančioje jurisdikcijoje buvo išleistas gyvas pakitęs organizmas, ir todėl vyksta arba gali vykti gyvo pakitusio organizmo, galinčio daryti didelį neigiamą poveikį tų valstybių biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, netikslinis judėjimas per sieną. Pranešimas išsiunčiamas tuoj pat, kai Šalis sužino apie anksčiau minėtą padėtį.

2. Kiekviena Šalis ne vėliau kaip tą dieną, kurią jai įsigalioja šis Protokolas, pateikia Biosaugos informacijos centrui tam tikrą informaciją apie įstaigą pagal šio straipsnio nuostatas siunčiamais pranešimams priimti.

3. Bet kuriame pranešime, siunčiamame pagal šio straipsnio 1 dalies nuostatas, turėtų būti nurodyta:

- a) turima informacija apie galimą gyvų pakitusių organizmų kiekį ir tam tikras jų savybes ir (arba) požymius;
- b) informacija apie išleidimo aplinkybes ir numatytą datą, bei gyvo pakitusio organizmo paskirtį kilmės Šalyje;
- c) bet kuri turima informacija apie galimą neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, bei visa turima informacija apie galimas pavojaus valdymo priemones;
- d) bet kuri kita atitinkama informacija; ir
- e) įstaiga, į kurios galima prašyti papildomos informacijos.

4. Kiekviena Šalis, kurios jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje išleidžiamas šio straipsnio 1 dalyje minimas gyvas pakitęs organizmas, turi nedelsdama pasitarti su valstybėmis, kurios patyrė arba gali patirti neigiamą poveikį, kad nuspręstų, kokių veiksmų ir priemonių reikia imtis, įskaitant ypatingas priemones, siekiant sumažinti didelį neigiamą poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir pavojų žmogaus sveikatai.

18 straipsnis

Gaminimas, gabenimas, pakavimas ir klasifikavimas

1. Kiekviena Šalis imasi reikiamų priemonių, kad gyvi pakitę organizmai, kurie tikslingai juda per sieną, kaip numatyta šiame Protokole, būtų gaminami, pakuojami ir gabenami saugiomis sąlygomis, atsižvelgiant į atitinkamas tarptautines taisykles ir normas, vengiant neigiamo poveikio biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai.

2. Kiekviena Šalis imasi priemonių, reikalingų, kad dokumentuose, pridėtuose prie:

- a) gyvų pakitusių organizmų, skirtų tiesiogiai maistui, pašarui ar perdirbimui, būtų aiškiai nurodyta, kad „gali būti“ gyvų pakitusių organizmų, kurių neketinama išleisti į aplinką, taip pat nurodoma ir įstaigą papildomai informacijai gauti. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, šiuo tikslu priima sprendimą dėl išsamių reikalavimų, įskaitant

tapatumo duomenis bei kitus išskirtinius požymius, ne vėliau kaip praėjus dviem metams nuo šio Protokolo įsigaliojimo;

- b) gyvų pakitusių organizmų, skirtų naudoti uždaromis sąlygomis, turi būti aiškiai nurodyta, kad tai gyvi pakitę organizmai; taip pat nurodyti visi saugaus gaminimo, saugojimo, gabenimo ir naudojimo reikalavimai, įstaiga, teikianti papildomą informaciją, o prireikus, asmens ir institucijos, kuriai gyvi pakitę organizmai skirti, pavadinimas ir adresas; ir
- c) gyvų pakitusių organizmų, skirtų tikslingai išleisti Šalies, į kurią įvežama, aplinkoje, ir prie bet kurių kitų gyvų pakitusių organizmų, kuriems taikomas šis Protokolas, būtų aiškiai nurodyta, kad tai gyvi pakitę organizmai; būtų nurodyti jų tapatumo duomenys ir tam tikri požymiai ir (arba) savybės, saugaus gaminimo, saugojimo, gabenimo ir naudojimo reikalavimai, įstaiga, teikianti papildomą informaciją, o prireikus, importuotojo ir eksportuotojo pavadinimas ir adresas; pridedama deklaracija, kad judėjimas vyksta pagal šio Protokolo, kuris taikomas eksportuotojui, reikalavimus.

3. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, svarsto normų, susijusių su tapatumo nustatymo, gaminimo, pakavimo ir gabenimo metodais, rengimo būtinybę ir sąlygas tardamasi su kitomis atitinkamomis tarptautinėmis institucijomis.

19 straipsnis

Kompetentingos nacionalinės institucijos ir nacionaliniai koordinavimo centrai

1. Kiekviena Šalis paskiria vieną nacionalinį koordinavimo centrą, kuris jos vardu yra atsakingas už ryšius su sekretoriatu. Kiekviena Šalis taip pat paskiria vieną ar kelias kompetentingas nacionalines institucijas, atsakingas už administracinių funkcijų, kurių reikalaujama šiuo Protokolu, vykdymą, ir įgaliotas jos vardu atlikti šias funkcijas. Šalis gali paskirti vieną subjektą koordinavimo centro ir kompetentingos nacionalinės institucijos funkcijoms atlikti.

2. Kiekviena Šalis ne vėliau kaip šio Protokolo įsigaliojimo jai dieną praneša sekretoriatui savo koordinavimo centro ir kompetentingos nacionalinės institucijos ar institucijų pavadinimus ir adresus. Jeigu Šalis paskiria daugiau nei vieną kompetentingą nacionalinę instituciją, ji, kartu su savo pranešimu, pateikia sekretoriatui ir tam tikrą informaciją apie šių institucijų atitinkamas pareigas. Prireikus tokioje informacijoje turėtų bent nurodyta, kuri kompetentinga institucija už kurios rūšies gyvų pakitusių organizmų yra atsakinga. Kiekviena Šalis nedelsdama informuoja sekretoriatą apie visus savo nacionalinio koordinavimo centro paskyrimo ar kompetentingos nacionalinės institucijos ar institucijų pavadinimų ir adreso arba pareigų pakeitimus.

3. Sekretoriatas nedelsdamas informuoja Šalis apie pranešimus, kuriuos jis gavo šio straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka, ir tą pačią informaciją dar pateikia per Biosaugos informacijos centrą.

20 straipsnis

Keitimasis informacija ir biosaugos informacijos centras

1. Biosaugos informacijos centras yra įsteigtas šiuo Protokolu kaip dalis vadovaujančio mechanizmo, sukurto pagal Konvencijos 18 straipsnio 3 dalį, siekiant:

- a) palengvinti keitimąsi mokslinė, techninė, aplinkos apsaugos ir teisine informacija bei patirtimi apie gyvus pakitusius organizmus; ir
- b) padėti Šalims įgyvendinti Protokolą, atsižvelgiant į besivystančių valstybių, kurios yra Šalys, įskaitant ypač menkai išsivysčiusias ir mažų salų besivystančias valstybes ir pereinamojo laikotarpio ūkio šalis bei šalis, kurios yra kilmės ir genetinės įvairovės centrai, konkrečius poreikius.

2. Biosaugos informacijos centras yra priemonė informacijai teikti šio straipsnio 1 dalyje numatytais tikslais. Ji sudaro galimybę susipažinti su Šalių pateikta informacija, susijusia su Protokolo įgyvendinimu. Ji taip pat sudaro galimybę prireikus pasinaudoti kitomis tarptautinėmis informacijos apie biosaugą pasikeitimo priemonėmis.

3. Nepažeidžiant konfidencialios informacijos apsaugos, kiekviena Šalis pateikia Biosaugos informacijos centrui visą informaciją, kurią reikia jai pateikti pagal šio Protokolo nuostatas, ir:

- a) visus taikomus įstatymus, kitus teisės aktus ir rekomendacijas Protokolui įgyvendinti, bei informaciją, kurios reikia Šalims išankstinio pagrįsto sutikimo tvarkai taikyti;
- b) visas dvišales, regionines ir daugiašales sutartis ir susitarimus;
- c) pavojaus vertinimo santrauką arba gyvų pakitusių organizmų vertinimą aplinkos apsaugos požiūriu, kuris rengiamas pagal jų reguliavimo taisykles ir atliekamas pagal 15 straipsnio nuostatas, taip pat, prireikus, atitinkamą informaciją apie jų produktus arba perdirbtą gyvų pakitusių organizmų kilmės medžiagą, kurioje galima aptikti naujos genetinės medžiagos, gautos taikant šiuolaikinę technologiją, derinius;
- d) savo galutinius sprendimus dėl gyvų pakitusių organizmų įvežimo arba išleidimo; ir

e) ataskaitas, pateiktas 33 straipsnyje nustatyta tvarka, tarp jų ataskaitas apie išankstinio pagrįsto sutikimo tvarkos įgyvendinimą.

4. Biosaugos informacijos centro veiklos sąlygas, tarp jų veiklos ataskaitas, svarsto ir sprendimus priima Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, savo pirmajame posėdyje ir vėliau nuolat jas peržiūri.

21 straipsnis

Konfidenciali informacija

1. Šalis, į kurią įvežama, leidžia pranešimo siuntėjui nurodyti informaciją, pateiktą šiame Protokole nustatyta tvarka, arba kurios reikalauja Šalis, į kurią įvežama, laikantis Protokole numatytos išankstinio pagrįsto sutikimo tvarkos, kuriai būtų taikomas konfidencialumo reikalavimas. Tokiais atvejais prašant informacijos turi būti pateikiamas pagrindžiantis dokumentas.

2. Šalis, į kurią įvežama, tariasi su pranešimo siuntėju, jeigu nusprendžia, kad informacija, kurią siuntėjas nurodė kaip konfidencialią, neatitinka reikalavimų keliamų tokiai informacijai, ir prieš paskelbdama ją, praneša siuntėjui savo sprendimą, prašydama nurodyti priežastis bei suteikdama galimybę tartis ir vidaus tvarka peržiūrėti sprendimą prieš paskelbiant informaciją.

3. Kiekviena Šalis saugo konfidencialią informaciją, kuri buvo gauta pagal šį Protokolą, taip pat bet kurią konfidencialią informaciją, gautą Protokole nustatyta išankstinio pagrįsto sutikimo tvarka. Kiekviena Šalis užtikrina, kad ji yra nustačiusi tokios informacijos saugojimo tvarką ir šios konfidencialios informacijos saugojimo sąlygos yra ne mažiau palankios už sąlygas, nustatytas konfidencialiai informacijai apie jos gyvus pakitusius organizmus saugoti.

4. Šalis, į kurią įvežama, nenaudoja šios informacijos komerciniams tikslams, išskyrus tuos atvejus, kai gaunamas raštiškas pranešimo siuntėjo sutikimas.

5. Jeigu pranešimo siuntėjas atšaukia arba atšaukė pranešimą, Šalis, į kurią įvežama, laikosi komercinės ir pramoninės informacijos konfidencialumo reikalavimų, tarp jų informacijos apie mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą bei informacijos, dėl kurios konfidencialumo Šalis ir pranešimo siuntėjas nesutaria.

6. Nepažeidžiant šio straipsnio 5 dalies nuostatų, ši informacija nėra konfidenciali:

- a) pranešimo siuntėjo vardas/pavadinimas ir adresas;
- b) bendras gyvo pakitusio organizmo ar organizmų aprašymas;

- c) poveikis biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai, pavojaus vertinimo išvados; ir
- d) visi metodai ir planai dėl priemonių ypatingomis sąlygomis.

22 straipsnis

Pajegumo plėtojimas

1. Šalys bendradarbiauja plėtodamos ir (arba) stiprindamos žmogiškuosius išteklius ir institucijų pajėgumą biosaugos srityje, tarp jų biotechnologiją tiek, kiek reikia biosaugai, šiam Protokolui veiksmingai įgyvendinti besivystančiose valstybėse, kurios yra šio Protokolo Šalys, įskaitant ypač menkai išsivysčiusias ir mažų salų besivystančias valstybes bei pereinamojo laikotarpio ūkio Šalis, tarp jų pasaulio, regionines ir nacionalines institucijas bei organizacijas, o prireikus palengvinant privataus sektoriaus dalyvavimą.

2. Siekiant įgyvendinti šio straipsnio 1 dalies bendradarbiavimo nuostatas plėtojant pajėgumą biosaugos srityje, visapusiškai atsižvelgiama į besivystančių valstybių, kurios yra šio Protokolo Šalys, tarp jų ypač menkai išsivysčiusių ir mažų salų valstybių finansinių išteklių poreikius ir galimybę naudoti bei perduoti technologiją ir patirtį pagal tam tikras Konvencijos nuostatas. Bendradarbiaujant pajėgumui plėtoti atsižvelgiama į kiekvienos Šalies skirtingas sąlygas, galimybes ir reikalavimus, įskaitant mokslinių ir techninių darbuotojų pasirengimą tinkamai ir saugiai valdyti biotechnologiją, vertinti ir valdyti pavojų biosaugai, stiprinti technologinį ir institucinį pajėgumą biosaugos srityje. Plėtojant pajėgumą biosaugos srityje visapusiškai atsižvelgiama ir į pereinamojo laikotarpio ūkio Šalių poreikius.

23 straipsnis

Visuomenės informavimas ir jos dalyvavimas

1. Šalys:
  - a) skatina ir palengvina visuomenės supratimą, švietimą ir dalyvavimą saugiai gabenant, perdirbant ir naudojant gyvus pakitusius organizmus, kad būtų išsaugota ir tolydžiai naudojama biologinė įvairovė, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai. Dirbdamos šį darbą Šalys prireikus bendradarbiauja ir su kitomis valstybėmis ir tarptautinėmis institucijomis;
  - b) stengiasi užtikrinti, kad visuomenės supratimas ir švietimas apimtų galimybę susipažinti su informacija apie įvežtinus gyvus pakitusius organizmus, nustatytus pagal šio Protokolo nuostatas.
2. Šalys, remdamosi savo atitinkamais įstatymais ir kitais teisės aktais, priimdamos sprendimus dėl gyvų pakitusių organizmų,

tariasi su visuomene ir pateikia jai tokių sprendimų rezultatus, laikydamosi 21 straipsnyje nustatytų konfidencialios informacijos reikalavimų.

3. Kiekviena Šalis stengiasi pranešti savo visuomenei apie priemones, kuriomis visuomenė gali gauti informaciją iš Biosaugos informacijos centro.

24 straipsnis

Valstybės, kurios nėra šio protokolo šalys

1. Gyvų pakitusių organizmų judėjimas per sieną tarp šio Protokolo Šalių ir valstybių, kurios nėra šio Protokolo Šalys, teritorijų atitinka šio Protokolo tikslą. Šalys gali sudaryti dvišales, regionines ir daugiašales sutartis ir susitarimus dėl tokio judėjimo per sieną su valstybėmis, kurios nėra šio Protokolo Šalys.

2. Šalys skatina valstybes, kurios nėra šio Protokolo Šalys, prisijungti prie šio Protokolo ir teikti Biosaugos informacijos centrui informaciją apie gyvus pakitusius organizmus, kurie buvo išleisti jų nacionalinei jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje, buvo įvežti arba išvežti iš jų.

25 straipsnis

Neteisėtas judėjimas per sieną

1. Kiekviena Šalis imasi tinkamų nacionalinių priemonių, kad būtų išvengta gyvų pakitusių organizmų judėjimo per sieną, o prireikus nustatyti baudas už šį judėjimą, pažeidžiantį jos nacionalines priemones šiam Protokolui įgyvendinti. Toks judėjimas yra pripažintas neteisėtu judėjimu per sieną.

2. Šalis, kuriai įtaką padarė neteisėtas judėjimas per sieną, gali prašyti kilmės Šalies savo sąskaita pašalinti minėtą gyvų pakitusių organizmą sugrąžinant jį į kilmės šalį arba sunaikinant.

3. Kiekviena Šalis pateikia Biosaugos informacijos centrui informaciją apie neteisėto judėjimo per sieną atvejus, kurie daro jai įtaką.

26 straipsnis

Socialiniai ekonominiai motyvai

1. Šalys, siekdamos sprendimo dėl importo pagal šio Protokolo nuostatas arba pagal savo nacionalines priemones, įgyvendinančias šį Protokolą, ir laikydamosi savo tarptautinių įsipareigojimų, gali atsižvelgti į socialinius ekonominius motyvus dėl gyvų pakitusių organizmų poveikio biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui, ypač į biologinės įvairovės vertę gyventojams ir vietos bendruomenėms.

2. Šalys skatinamos bendradarbiauti dirbant mokslo tiriamąjį darbą ir keičiantis informacija apie socialines ekonomines pasekmes, susijusias su gyvais pakitusiais organizmais, ypač gyventojams ir vietos bendruomenėms.

27 straipsnis

Atsakomybė ir žalos atlyginimas

Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, pirmajame posėdyje nustato tvarką, kuria bus rengiamos atitinkamos tarptautinės taisyklės ir procedūros atsakomybės srityje bei atlyginama žala, padaryta dėl gyvų pakitusių organizmų judėjimo per sieną, tiriant ir deramai atsižvelgiant į tarptautinėje teisėje šioje srityje vykstančius procesus, ir stengiasi šį procesą užbaigti per ketverius metus.

28 straipsnis

Finansinis mechanizmas ir ištekliai

1. Svarstydamos finansinius išteklius šiam Protokolui įgyvendinti, Šalys atsižvelgia į Konvencijos 20 straipsnio nuostatas.

2. Finansinis mechanizmas, sukurtas pagal Konvencijos 21 straipsnio nuostatas, per institucinę struktūrą, kuriai patikėta jo veikla, yra šio Protokolo finansinis mechanizmas.

3. Plėtojant pajėgumą, minimą šio Protokolo 22 straipsnyje, Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, teikdama Šalių konferencijai svarstyti rekomendacijas dėl šio straipsnio 2 dalyje minimo finansinio mechanizmo, atsižvelgia į besivystančių valstybių, kurios yra Protokolo Šalys, finansinių išteklių poreikį, įskaitant ypač menkai išsivysčiusias ir mažų šalių besivystančias valstybes.

4. Šio straipsnio 1 dalies sąlygomis Šalys atsižvelgia ir į besivystančių valstybių, kurios yra Protokolo Šalys, įskaitant, visų pirma, menkai išsivysčiusias valstybes ir mažų šalių besivystančias valstybes, bei į pereinamojo laikotarpio ūkio Šalių poreikius nustatyti ir įgyvendinti savo pajėgumo plėtojimo reikalavimus šiam Protokolui įgyvendinti.

5. Rekomendacija dėl Konvencijos finansinio mechanizmo atitinkamuose Šalių konferencijos sprendimuose, įskaitant tuos, kurie buvo priimti prieš priimant šį Protokolą, taikoma, *mutatis mutandis*, šio straipsnio nuostatoms.

6. Išsivysčiusios valstybės, kurios yra šio Protokolo Šalys, irgi gali skirti, o besivystančios valstybės, kurios yra šio Protokolo Šalys, ir pereinamojo laikotarpio ūkio Šalys per dvišalius, regioninius ir daugiašalius kanalus gali gauti finansinius ir technologinius išteklius šio Protokolo nuostatoms įgyvendinti.

29 straipsnis

Šalių konferencija, prilygstanti šio protokolo šalių pasitarimui

1. Šalių konferencija prilygsta šio Protokolo Šalių pasitarimui.

2. Konvencijos Šalys, kurios nėra šio Protokolo Šalys, gali dalyvauti Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, bet kurio posėdžio darbe stebėtojo teisėmis. Jeigu Šalių konferencija prilygsta šio Protokolo Šalių pasitarimui, sprendimus pagal šį Protokolą priima tik šio Protokolo Šalys.

3. Jeigu Šalių konferencija prilygsta šio Protokolo Šalių pasitarimui, Šalių konferencijos biuro narys, kuris atstovauja Konvencijos Šali, kuri tuo metu nėra šio Protokolo Šalis, pakeičiamas nariu, kurį išrenka šio Protokolo Šalys iš savo tarpo.

4. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, nuolat peržiūri, kaip įgyvendinamas šis Protokolas, ir, remdamasi savo mandatu, priima sprendimus, reikalingus jo veiksmingam įgyvendinimui skatinti, bei:

- a) teikia rekomendacijas visais šio Protokolo įgyvendinimo klausimais;
- b) steigia pagalbines institucijas, reikalingas šiam Protokolui įgyvendinti;
- c) prašo ir prirėkus naudojasi paslaugomis, pagalba bei informacija, kurią teikia kompetentingos tarptautinės organizacijos, Vyriausybės ir nevyriausybės institucijos;
- d) nustato būdą, kuriuo bus perduodama informacija, kurią reikia pateikti šio Protokolo 33 straipsnyje nustatyta tvarka, ir jos pateikimo reguliarumą bei nagrinėja šią informaciją ir ataskaitas, pateiktas bet kurios pagalbinės institucijos;
- e) nagrinėja ir prirėkus priima šio Protokolo pataisas ir priedus bei visus šio Protokolo priedėlius, reikalingus šiam Protokolui įgyvendinti; ir
- f) atlieka visas kitas funkcijas, kurių gali prirėkti šiam Protokolui įgyvendinti.

5. Šalių konferencijos darbo tvarka ir Konvencijos finansinės taisyklės taikomos, *mutatis mutandis*, pagal šį Protokolą, išskyrus tuos atvejus, kai Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, priima kitą bendrą sprendimą.

6. Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, pirmąjį posėdį sušaukia sekretoriatas kartu su Šalių konferencijos pirmuoju posėdžiu, kuris numatytas po to, kai įsigalios šis Protokolas. Vėlesni eiliniai Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, posėdžiai rengiami kartu su Šalių konferencijos eilinais posėdžiais, jeigu Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, nepriima kitokio sprendimo.

7. Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, neeiliniai posėdžiai šaukiami bet kuriuo kitu metu, jeigu Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, pripažįsta, kad jis reikalingas, arba gavus bet kurios Šalies raštišką prašymą, jeigu per šešis mėnesius nuo tos dienos, kurią sekretoriatas nusiuntė Šalims prašymą, jam pritarė ne mažiau kaip viena trečioji Šalių.

8. Jungtinės Tautos, jos specializuotos agentūros, Tarptautinės atominės energetikos agentūra ir bet kuri jų valstybė narė arba jų stebėtojai, kurie nėra Konvencijos Šalys, gali dalyvauti Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, posėdžiuose stebėtojo teisėmis. Bet kuriai nacionalinei ar tarptautinei, Vyriausybinei ar nevyriausybinei įstaigai ar agentūrai, turinčiai kompetenciją spręsti šiame Protokole numatytus klausimus ir pranešusiai sekretoriui savo pageidavimą dalyvauti Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, posėdyje stebėtojo teisėmis, gali būti leista dalyvauti, jeigu ne mažiau kaip trečdalis dalyvaujančių Šalių tam neprieštarauja. Jeigu šiame straipsnyje nenumatyta kitaip, leidimą stebėtojams dalyvauti ir jų dalyvavimą reguliuoja šio straipsnio 5 dalyje minimos darbo taisyklės.

30 straipsnis

Pagalbinė institucija

1. Bet kuri pagalbinė institucija, kuri buvo įsteigta Konvencija arba pagal ją, gali Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, sprendimu teikti paslaugas Protokolui ir tuo atveju Šalių pasitarimas nurodo, kokias funkcijas ši įstaiga vykdyt.

2. Konvencijos Šalys, kurios nėra šio Protokolo Šalys, gali dalyvauti stebėtojo teisėmis bet kurios tokios pagalbinės institucijos posėdžio darbe. Jeigu Konvencijos pagalbinė institucija prilygsta šio Protokolo pagalbinei institucijai, sprendimus pagal šį Protokolą priima tik šio Protokolo Šalys.

3. Jeigu Konvencijos pagalbinė institucija atlieka savo funkcijas, susijusias su šio Protokolo klausimais, tos pagalbinės institucijos biuro narys, atstovaudamas Konvencijos Šali, kuri tuo metu nėra šio Protokolo Šalis, pakeičiamas nariu, kurį išrenka Protokolo Šalys iš savo tarpo.

31 straipsnis

SEKRETORIATAS

1. Sekretoriatas, kuris buvo įsteigtas Konvencijos 24 straipsnyje nustatyta tvarka, prilygsta šio Protokolo sekretoriui.

2. Konvencijos 24 straipsnio 1 dalies nuostatos, reguliuojančios sekretoriato funkcijas, taikomos, *mutatis mutandis*, šiam Protokolui.

3. Tiek, kiek išlaidas, susijusias su sekretoriato paslaugomis šiam Protokolui, galima atskirti nuo kitų išlaidų, jas padengia šio Protokolo Šalys. Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, savo pirmajame posėdyje priima sprendimą dėl šiam tikslui reikalingų biudžetinių priemonių.

32 straipsnis

Santykis su konvencija

Jeigu šiame Protokole nenumatyta kitaip, Konvencijos nuostatos, susijusios su jos protokolais, taikomos šiam Protokolui.

33 straipsnis

Priežiūra ir ataskaitos

Kiekviena Šalis prižiūri, kaip įgyvendinami šiame Protokole numatyti jos įsipareigojimai, ir Šalių konferencijos, prilygstančios šio Protokolo Šalių pasitarimui, nustatytais laiko tarpais teikia Šalių konferencijai, prilygstančiai šio Protokolo Šalių pasitarimui, ataskaitas apie priemones, kurių buvo imtasi šiam Protokolui įgyvendinti.

34 straipsnis

Nuostatų laikymasis

Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, savo pirmajame posėdyje svarsto ir tvirtina bendradarbiavimo tvarką ir organizacinius mechanizmus, kad būtų skatinama laikytis šio Protokolo nuostatų ir nagrinėjami atvejai, kai jų nesilaikoma. Ši tvarka ir mechanizmai prireikus apima konsultacijų ar pagalbos teikimo nuostatas. Jos taikomos nepriklausomai ir nepažeidžiant ginčų sprendimo tvarkos ir mechanizmų, nustatytų Konvencijos 27 straipsnyje.

35 straipsnis

Vertinimas ir peržiūrėjimas

Šalių konferencija, prilygstanti šio Protokolo Šalių pasitarimui, įsipareigoja per penkerius metus po to, kai įsigalios šis Protokolas, ir ne rečiau kaip kas penkerius metus vertinti šio Protokolo veiksmingumą, įskaitant jo tvarkos ir priedų vertinimą.

36 straipsnis

Pasirašymas

Šis Protokolas pateikiamas pasirašyti valstybėms ir regioninės ekonominės integracijos organizacijoms Jungtinių Tautų skyriuje Nairobyje nuo 2000 m. gegužės 15 d. iki 2000 m. gegužės 26 d. ir Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke nuo 2000 m. birželio 5 d. iki 2001 m. birželio 4 d.

37 straipsnis

Įsigaliojimas

1. Šis Protokolas įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kurią valstybės ar regioninės ekonominės integracijos organizacijos, Konvencijos Šalys, deponuoja penkiasdešimtąjį ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą.

2. Šis Protokolas valstybei ar regioninei ekonominei integracijos organizacijai, kuri ratifikavo, priėmė ar patvirtino šį Protokolą arba prisijungė prie jo po to, kai jis įsigalioja šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka, įsigalioja devyniasdešimtą dieną nuo tos dienos, kurią valstybė ar regioninė ekonominės integracijos organizacija deponavo savo ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo ar prisijungimo dokumentą, arba tą dieną, kurią Konvencija įsigalioja tai valstybei ar regioninei ekonominei integracijos organizacijai, atsižvelgiant į tai, kuri data vėlesnė.

3. Pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalį nė vienas regioninės ekonominės integracijos organizacijos deponuotas dokumentas nėra pripažįstamas papildančiu tuos dokumentus, kuriuos deponavo tos organizacijos valstybės narės.

38 straipsnis

Išlygos

Negali būti daroma jokių šio Protokolo taikymo išlygų.

39 straipsnis

Atšaukimas

1. Šalis, praėjus dvejiems metams nuo dienos, kurią šis Protokolas jai įsigaliojo, bet kuriuo metu gali pasitraukti iš Protokolo nusiųsdama depozitarui raštišką pranešimą.

2. Pasitraukimas iš Protokolo įsigalioja praėjus vieneriems metams nuo tos dienos, kurią depozitaras gavo pranešimą, arba vėliau, tą dieną, kuri gali būti nurodyta pranešime apie pasitraukimą.

40 straipsnis

Autentiški tekstai

Šio Protokolo originalas, kurio tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis turi tą pačią teisinę galią, deponuojamas Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui.

Tai patvirtindami toliau nurodyti įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

Priimtas Monrealyje, dutūkstantųjų metų sausio dvidešimtą devintą dieną.

*A priedo I priedas***INFORMACIJA, KURIAŲ REIKIA NURODYTI PRANEŠIMUOSE PAGAL 8, 10 IR 13 STRAIPSNIŲ NUOSTATAS**

- a) Eksportuotojo pavadinimas, adresas ir informacija pasiteirauti.
- b) Importuotojo pavadinimas, adresas ir informacija pasiteirauti.
- c) Gyvo pakitusio organizmo pavadinimas, tapatumo duomenys ir valstybės, iš kurios išvežamas gyvas pakitęs organizmas, biosaugos lygio vidaus klasifikacija, jeigu tokia yra.
- d) Numatyta judėjimo per sieną diena arba dienos, jeigu jos žinomos.
- e) Organizmo recepto arba motininio organizmo, susijusio su biosauga, taksonominis statusas, bendras pavadinimas, rinkimo ar įsigijimo punktas, ir jo ypatybės.
- f) Organizmo recepto ir (arba) motininių organizmų kilmės ir genetinės įvairovės centrai, jeigu yra žinomi, ir aplinkos, kurioje organizmai gali išgyventi arba daugintis, aprašymas.
- g) Organizmo arba organizmų donorų, susijusių su biosauga, taksonominis statusas, bendras pavadinimas, rinkimo ar įsigijimo vieta, ir jo ypatybės.
- h) Nukleininės rūgšties arba įvesto pakaitalo, taikyto metodo ir atsiradusių gyvo pakitusio organizmo ypatybių aprašymas.
- i) Gyvo pakitusio organizmo ar jo produktų, o būtent perdirbtos gyvų pakitusių organizmų kilmės medžiagos, kurioje galima aptikti naujos genetinės medžiagos, gautos taikant šiuolaikinę technologiją, derinius, paskirtis;
- j) Pervežamo/perkelto gyvo pakitusio organizmo kiekis arba apimtis.
- k) Ankstesnio ir esamo pavojaus vertinimo ataskaita, atitinkanti III priedo nuostatas.
- l) Siūlomi metodai saugiai gaminti, saugoti, gabenti ir naudoti, prireikus įskaitant pakavimo, ženklavimo, dokumentacijos tvarkymo, pašalinimo tvarka ir tvarka nenumatytais atvejais.
- m) Gyvo pakitusio organizmo reglamentavimo statusas valstybėje, iš kurios išvežama (pavyzdžiui, ar jis uždraustas valstybėje, iš kurios išvežama, ar yra kitų apribojimų, ar duotas leidimas bendram išleidimui), ir, jeigu gyvas pakitęs organizmas yra uždraustas valstybėje, iš kurios išvežama, nurodyti tokio draudimo priežastį ar priežastis.
- n) Eksportuotojo pranešimo kitoms valstybėms apie perkeltiną gyvą pakitusį organizmą rezultatas ir tikslas.
- o) Pareiškimas, kad anksčiau pateikta informacija iš esmės yra teisinga.

*A priedo II priedas***INFORMACIJA, KURIA REIKIA PATEIKTI APIE GYVUS PAKITUSIUS ORGANIZMUS, TIESIOGIAI SKIRTUS MAISTUI, PAŠARUI ARBA PERDIRBIMUI PAGAL 11 STRAIPSNIO NUOSTATAS**

- a) Pareiškėjo, paduodančio paraišką vidaus naudojimui, pavadinimas ir informacija pasiteirauti.
  - b) Institucijos, kuri atsako už sprendimo priėmimą, pavadinimas ir informacija pasiteirauti.
  - c) Gyvo pakitusio organizmo pavadinimas ir tapatumo duomenys.
  - d) Genų modifikacijos, taikyto metodo ir dėl to atsiradusių ypatybių aprašymas.
  - e) Visi gyvo pakitusio organizmo išskirtiniai tapatumo duomenys.
  - f) Organizmo recipiento arba motininio organizmo, susijusio su biosauga, taksonominis statusas, bendras pavadinimas, rinkimo ar įsigijimo vieta, ir jo ypatybės.
  - g) Organizmo recipiento ir (arba) motininių organizmų kilmės ir genetinės įvairovės centrai, jeigu yra žinomi, ir aplinkos, kurioje organizmai gali išgyventi arba daugintis, aprašymas.
  - h) Organizmo arba organizmų donorų, susijusių su biosauga, taksonominis statusas, bendras pavadinimas, rinkimo ar įsigijimo vieta, ir jo ypatybės.
  - i) Gyvų pakitusių organizmų paskirtis.
  - j) Pavojaus vertinimo ataskaita, atitinkanti III priedo nuostatas.
  - k) Siūlomi metodai saugiai gaminti, saugoti, gabenti ir naudoti, prireikus įskaitant pakavimo, ženklavimo, dokumentų tvarkymo, pašalinimo tvarka ir tvarka nenumatytais atvejais.
-

A priedo III priedas

PAVOJAUS VERTINIMAS

Tikslas

1. Vertinant pavojų pagal šio Protokolo nuostatas siekiama nustatyti ir įvertinti galimą neigiamą gyvų pakitusių organizmų poveikį biologinės įvairovės išsaugojimui ir tolydžiam naudojimui potencialiai priimančiojoje aplinkoje, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai.

Pavojaus vertinimas

2. Pavojaus vertinimo rezultatais, be kita ko, remiasi kompetentingosios institucijos priimdamos pagrįstus sprendimus dėl gyvų pakitusių organizmų.

Bendrieji principai

3. Pavojus turėtų būti vertinamas moksliai pagrįstai ir aiškiai, o vertinant galima atsižvelgti į ekspertų patarimus ir rekomendacijas, parengtas atitinkamų tarptautinių organizacijų.
4. Mokslinių žinių ar mokslinio sutarimo stoka nebūtinai turėtų būti aiškinama kaip tam tikro lygio pavojaus, pavojaus nebuvimo arba priimtino pavojaus požymis.
5. Pavojus, susijęs su gyvais pakitusiais organizmais arba jų produktais, o būtent su pakitusiomis gyvų pakitusių organizmų kilmės medžiagomis, kuriose galima aptikti naujos genetinės medžiagos, gautos taikant šiuolaikinę technologiją, derinius, turėtų būti nagrinėjamas pavojaus, kurį kelia nepakitę organizmai recipientai arba motininiai organizmai potencialiai priimančiojoje aplinkoje, fone.
6. Pavojus turėtų būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju. Reikalaujamos informacijos esmė ir išsamumas kiekvienu konkrečiu atveju gali skirtis atsižvelgiant į atitinkamą gyvų pakitusių organizmą, numatytą jo paskirtį ir potencialiai priimančiąją aplinką.

Metodai

7. Viena, pavojui įvertinti konkrečiais klausimais gali reikėti papildomos informacijos, kuri gali būti nustatyta ir prašoma ją pateikti vertinimo metu, antra, kai kuriais atvejais informacija kitais aspektais gali būti nesvarbi.
8. Siekiant nustatyti tikslo, prireikus pavojaus vertinimas apima šiuos etapus:
  - a) visų naujų genotipų ir fenotipų ypatybių, susijusių su gyvu pakitusiu organizmu, kuris gali daryti neigiamą poveikį biologinei įvairovei potencialiai priimančiojoje aplinkoje, nustatymas, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai;
  - b) šio neigiamo poveikio tikimybės įvertinimas, atsižvelgiant į potencialiai priimančiosios aplinkos poveikio gyvam pakitusiam organizmui intensyvumą ir rūšį;
  - c) pasekmių įvertinimas, jeigu šis neigiamas poveikis būtų padarytas;
  - d) bendro pavojaus, kurį kelia gyvas pakitęs organizmas, vertinimas, remiantis nustatyto tikėtino neigiamo poveikio ir pasekmių vertinimu;
  - e) rekomendacija, ar pavojus yra priimtinas, ar yra valdomas, prireikus nurodyti ir strategiją šiam pavojui valdyti; ir
  - f) jeigu yra neaiškus pavojaus lygis, galima prašyti papildomos informacijos rūpimais klausimais arba įgyvendinti tinkamą pavojaus valdymo strategiją ir (arba) stebėti gyvų pakitusių organizmą priimančiojoje aplinkoje.

Svarstyti klausimai

9. Atsižvelgiant į konkretų atvejį, vertinant pavojų atsižvelgiama į tam tikrus techninius ir mokslinius duomenis, kurie susiję su šių elementų ypatybėmis:
  - a) *organizmas recipientas arba motininis organizmas*. Organizmo recipiento arba motininio organizmo biologinės savybės, tarp jų informacija apie taksonominį statusą, bendras pavadinimas, kilmė, kilmės ir genetinės įvairovės centrai, jeigu yra žinomi, ir aplinkos, kurioje organizmai gali išgyventi arba greitai plisti, aprašymas;
  - b) *organizmas ar organizmai donorai*. Organizmų, organizmų donorų taksonominis statusas ir bendras pavadinimas, šaltinis ir atitinkamos biologinės savybės;

- c) *vektorius*. Vektoriaus ypatybės, įskaitant tapatumo duomenis, jeigu tokie yra, jo kilmės šaltinis ir šeiminių paplitimas;
  - d) *intarpas arba intarpai ir (arba) modifikacijos ypatybės*. Įterptos nukleino rūgšties genetinės savybės, jos apibrėžta funkcija ir (arba) įvesto pakaitalo ypatybės;
  - e) *gyvas pakitęs organizmas*. Gyvo pakitusio organizmo tapatumo duomenys, gyvo pakitusio organizmo ir organizmo recipiento ar motininių organizmų biologinių savybių skirtumai;
  - f) *gyvo pakitusio organizmo aptikimas ir nustatymas*. Siūlomi aptikimo ir nustatymo metodai, jų tikslumas, jautrumas ir patikimumas;
  - g) *informacija apie numatytą paskirtį*. Informacija apie gyvo pakitusio organizmo numatytą paskirtį, įskaitant naują ar pasikeitusią paskirtį palyginti su organizmu recipientu ar motininiais organizmais; ir
  - h) *priimančioji aplinka*. Informacija apie vietovės geografines, klimatinės ir ekologines ypatybes, tarp jų informacija apie biologinę įvairovę ir potencialiai priimančiosios aplinkos kilmės centrus.
-

B PRIEDAS

**EUROPOS BENDRIJOS DEKLARACIJA PAGAL BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS KONVENCIJOS
34 STRAIPSNIŲ 3 DALĮ**

Europos bendrija pareiškia, kad pagal Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač jos 175 straipsnio 1 dalį, ji yra kompetentinga sudaryti tarptautinius susitarimus ir įgyvendinti juose numatytus įsipareigojimus, kurie padeda siekti šių tikslų:

- išlaikyti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę;
- saugoti žmonių sveikatą;
- apdairiai ir racionaliai naudoti gamtos išteklius;
- remti tarptautinio lygio priemones, skirtas regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti.

Be to, Europos bendrija pareiškia, kad ji jau priėmė jos valstybės nares įpareigojančius teisės aktus, apimančius šio Protokolo reglamentuojamus klausimus, bei pateiks Biosaugos informacijos centrui šių teisės aktų sąrašą ir jį atnaujins pagal Kartachenos biosaugos protokolo 20 straipsnio 3 dalies a punktą. Europos bendrija atsako už Kartachenos biosaugos protokole numatytų įsipareigojimų, priklausančių galiojančios Bendrijos teisės taikymo sričiai, vykdymą.

Bendrijos kompetencijos įgyvendinimas pagal savo esmę yra nuolat plėtojamas.
